

PROTOKÓŁ

**z II spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy
przeprowadzonego w ramach opracowania projektu Planu zadań ochronnych
dla obszaru Natura 2000 Kościół w Równem PLH180036, odbytego
w dniu 16 września 2015 r.**

Spotkanie, którego organizatorem była Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie, odbyło się w siedzibie Urzędu Miejskiego w Dukli. Było to drugie z serii przewidywanych trzech spotkań, pozwalających wszystkim zainteresowanym stronom na aktywne uczestnictwo w procesie sporządzania projektu Planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH180036 Kościół w Równem. Stanowi on element projektu: 309/2014/Wn09/OP-XN-02/D „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 wraz ze wzmocnieniem instytucji sprawującej nadzór nad obszarami Natura 2000 w województwie podkarpackim”, w ramach którego obecnie opracowywane są plany zadań ochronnych dla 17 obszarów siedliskowych.

Celem spotkania było zapoznanie członków Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW) z zadaniami tego gremium w procesie planowania ochrony, ogólną charakterystyką Obszaru, przedmiotem ochrony (biologią i wymaganiami ekologicznymi nocka dużego *Myotis myotis*), dotychczasowym postępem prac nad projektem PZO, zakresem prac przewidywanych w dalszych etapach, w tym metodyką inwentaryzacji i oceny stanu ochrony przedmiotu ochrony.

PROGRAM SPOTKANIA:

- Prezentacja wyników inwentaryzacji chiropterologicznej i wstępnej wersji dokumentacji projektu PZO,
- Dyskusja nad zapisami dokumentacji PZO,
- Propozycje zmian i uzupełnień w dokumentacji.

PROWADZĄCY I PRELEGENCI:

Barbara Antosyk – kierownik projektu, przedstawiciel Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie,

Paweł Ruciński – koordynator projektu z ramienia wykonawcy projektu Planu zadań ochronnych dla obszaru PLH 180036 Kościół w Równem - Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Przemysłu,

Janusz Hejduk - ekspert chiropterolog.

UCZESTNICY:

ks. Wojciech Kisiel – proboszcz Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. Mikołaja w Równem,

Jarosław Troba – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Krośnie,

Marek Kielar - Starostwo Powiatowe w Krośnie,

Bartosz Szczepanik – Urząd Miejski w Dukli,

Danuta Uliasz – Stowarzyszenie Miłośników Równego,

Edyta Trzyszc – Regionalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Rzeszowie,

Beata Knutel – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie,

Dorota Rogala – Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Sękocinie Starym, Oddział w Przemysłu.

PRZEBIEG SPOTKANIA

Rozpoczęcie spotkania i prezentacje:

Spotkanie rozpoczęła pani Barbara Antosyk, która przywitała uczestników, przedstawiła pracowników RDOŚ w Rzeszowie, odpowiedzialnych za realizację projektu oraz wykonawców PZO. Na wstępie wyraziła nadzieję, że obecni zapoznali się z treścią dokumentacji udostępnioną na stronie internetowej RDOŚ w Rzeszowie. Podkreśliła, że jest to przedstawiona przez Wykonawcę wersja wstępna prac projektowych nad dokumentacją i zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH180035 Kościół w Równem, po weryfikacji RDOŚ. Zaznaczyła, że dalej jest ona dostępna na stronie internetowej Dyrekcji. Zachęciła do dyskusji i zgłaszania uwag, najlepiej w formie e-mailowe na adres sekretariatu RDOŚ. Poprosiła o zapoznanie się z dokumentacją, zwłaszcza z tabelami przedstawiającymi projektowane zadania ochronne, śledzenie wprowadzanych zmian i uzupełnień i zgłaszanie uwag. Zaznaczyła, że co prawda dokumentacja nie jest celem finalnym prac projektowych, lecz służy jako podstawa do sformułowania zarządzenia, niemniej jednak będzie stanowiła cenne źródło informacji dla przyrodników i osób sporządzających oceny oddziaływania inwestycji na środowisko i obszary Natura 2000. Zachęciła do dyskusji i stawiania pytań, również w trakcie prezentacji oraz oddała głos wykonawcy projektu.

Ekspert chiropterolog, Pan Janusz Hejduk, przedstawił zebrany wyniki prac inwentaryzacyjnych – w formie prezentacji. Po spotkaniu zostanie ona, wraz ze sprawozdaniem z badań, udostępniona na stronie RDOŚ w Rzeszowie (<http://rzeszow.rdos.gov.pl>) w zakładce „Plany zadań ochronnych”.

Krótko scharakteryzował przedmiot ochrony – kolonię lęgową nocka dużego – gatunku wymienionego w załącznikach I i IV Dyrektywy Siedliskowej. Inwentaryzacja (obejmującej cztery wizyty kontrolne, w tym liczenia nietoperzy przed i po rozrodzie, nasłuchy rejestratorem ultradźwięków w 10-ciu punktach kontrolnych), pozwoliła ocenić aktualny stan zachowania przedmiotu ochrony oraz wyciągnąć wnioski odnośnie celów i zadań ochronnych na przyszłość. Ekspert przedstawił wyniki ustalenia liczebności i sukcesu rozrodczego, scharakteryzował warunki panujące na strychu i jego zagospodarowanie związane z obecnością nietoperzy, wykonane przez PTPP „pro Natura” z Wrocławia. Od dawna realizuje ona program aktywnej ochrony nietoperzy, m.in. dotyczący kolonii rozrodczej nocka dużego na strychu kościoła w Równem (platforma zabezpieczająca strych wyłożona folią, żaluzje w oknach wieży kościelnej, okresowe sprzątanie guana). Pozytywnie ocenił stan zabezpieczenia kolonii przed nadmierną penetracją ludzką oraz ingerencją drapieżników. Zwrócił uwagę na późniejszy niż w sąsiednich koloniach nocka dużego wieczorny wylot na żerowiska. Potwierdził kluczowe znaczenie dla kolonii sąsiadujących z kościołem stawów rybnych służących nockom dużym za miejsce wodopoju (a licznym innym gatunkom nietoperzy również jako miejsce żerowania) i ważną rolę doliny Jasiołki jako korytarza przelotów nocków na żerowiska. Badania zawartości pobranych prób guana na obecność resztek owadów potwierdziły znane z literatury chiropterologicznej fakty dotyczące preferowanych siedlisk żerowania (lasy) i grup gatunkowych pokarmu (biegacze i chrząszcze bytujące w ściółce). Zauważył drastyczny spadek liczebności populacji w stosunku do danych zawartych w SDF Obszaru (z 2008 r.). Zaznaczył przy tym, że miejscowa kolonia jest częścią metapopulacji żyjącej od dawna w tej części Karpat i naturalnie odbywa się wymiana osobników między poszczególnymi koloniami, a niektóre z nich okresowo mogą zmniejszać, utrzymywać lub zwiększać liczebność lub zanikać z powodów znanych tylko nietoperzom. Jako bardzo niepokojące uznał zaobserwowane w 2015 r. w kolonii w Równem zjawisko wiosennych (pozimowych) upadów osobników dojrzałych (samice), osiągające w roku obserwacji blisko jedną piątą populacji. Próby z padłych osobników zostaną przesłane do laboratorium w USA celem zbadania na obecność hantawirusów, szczególnie groźnych w czasie osłabienia organizmów po zimowaniu (w kolonii równieńskiej w okresie późniejszym w 2015 r. nie zaobserwowano martwych nocków wśród osobników dojrzałych i młodocianych). Brak informacji z ubiegłych lat nie pozwala stwierdzić, czy spadek liczebności kolonii to efekt tendencji, czy też zjawisko jednorazowe oraz czy wiosenne upady miały miejsce również w latach ubiegłych. Zjawiska te powinny być w przyszłości monitorowane. Zaznaczył, że człowiek na naturalną zmienność populacji ma znikomy wpływ, natomiast powinno się dołożyć starań nad zapewnieniem właściwych warunków egzystowania kolonii rozrodczej nocka dużego na strychu kościoła w Równem, obecnie i w przyszłości. Jeśli chodzi o miejsce bytowania kolonii, do tych działań należy zaliczyć propozycję skrócenia o godzinę okresu wieczornego oświetlenia bryły kościoła oraz remont grożącej zawaleniem drewnianej konstrukcji wieży kościelnej i wymianę przeciekającego pokrycia dachowego na wieży i nad nawą. W kierunku poprawy warunków siedliskowych w bezpośrednim otoczeniu kolonii zmierza propozycja włączenia w granice Obszaru sąsiednich stawów rybnych i ich zagospodarowanie zapewniające w okresie rozrodczym napełnienie ich wodą i umożliwiające pojenie oraz działek między drogą tranzytową a stawami, z utrzymaniem i ewentualnym uzupełnieniem istniejących zadrzewień oddzielających.

Odnosnie dokumentacji ekspert przybliżył zapisy dotyczące zagrożeń, celów ochrony i działań ochronnych. Za istotne zagrożenia uznał nieodpowiednio prowadzony remont strychu, zamknięcie wlotów do kolonii, sąsiedztwo farm wiatrowych i dróg o intensywnym ruchu i iluminację miejsc wlotów do kolonii. W zakresie działań ochronnych wymienił informację o obiekcie, utrzymanie porządku na strychu kościoła i przywrócenie bezpieczeństwa wylotów z kolonii. Zagadnienia te rozwinięto w części protokołu poświęconej dyskusji, która zgodnie z sugestią kierownika projektu Pani Barbary Antosik, odbywała się w trakcie wystąpienia eksperta

DYSKUSJA

Ks. Wojciech Kisiel zapytał, czy problemu oświetlenia kościoła w godzinach wieczornych nie rozwiązała by zmiana sposobu oświetlenia (nie kierowanie światła na wyloty) lub rodzaju oświetlenia np. na ledowe?

Pan Janusz Hejduk odpowiedział, że rozważał różne możliwości, jednak jego propozycja zmierzająca do skrócenia czasu iluminacji o 1 godzinę wydaje się najwłaściwsza, bo godzi potrzeby gatunku będącego przedmiotem ochrony, innych gatunków nietoperzy (polujących na owady przywabiane światłem) – również objętych ochroną ścisłą oraz względy estetyczne (eksponowanie całej bryły kościoła).

Ks. Wojciech Kisiel dopytywał, czy są obserwacje dotyczące godzin wylotów nocków dużych z kolonii lęgowych.

Pani **Barbara Antosyk** wyjaśniła, że, że brak co prawda „twardych” danych, jednak istniejące wskazują, że nocki duże to gatunek unikający światła, późno wylatujące na żer, „gatunek środka nocy”. Obserwacje w Równem wskazują na wstrzymywanie (opóźnianie) terminu wylotu do czasu wyłączenia iluminacji. Obserwacje zachowania się nocków po wprowadzeniu skrócenia czasu oświetlenia powinny pozwolić na ocenę skuteczności tego zabiegu dla poprawy warunków bytowania kolonii rozrodzanej.

W kontekście proponowanej zmiany granicy Obszaru (o przebiegu zaprezentowanym na ortofotomapie z narzuconymi granicami działek ewidencyjnych) wywiązała się ożywiona dyskusja. Propozycja Wykonawcy zmierzała z jednej strony do uściślenia granicy (gdzie nieznacznie odstawała ona od granic ewidencyjnych) oraz objęcia granicami całych działek. Pani **Barbara Antosyk** wyjaśniła, że obecne zalecenia dopuszczają prowadzenie granic obszarów Natura 2000 również po charakterystycznych, łatwo dających się zidentyfikować, elementach sytuacji terenowej. Zainteresowani przeanalizowali problem na wyłożonej do wglądu ortofotomapie i wspólnie zaproponowali nową wersję przebiegu granicy. Dzieli ona dużą działkę kościelną zasadniczo po granicy użytku rolnego, włączając do Obszaru łąkę wraz ze stawami rybnymi oraz trzy mniejsze (w klinie między stawami a drogą nr 19), na których znajdują się zadrzewienia.

Ks. Wojciech Kisiel zapytał, czy włączenie działki do Obszaru nie spowoduje ograniczeń inwestycyjnych dotyczących możliwości lokalizacji np. budynków lub fotowoltaiki? Pani **Barbara Antosyk** wyjaśniła, że niezależnie od położenia inwestycji (w Obszarze lub w jego sąsiedztwie), będzie podlegała ona procedurze oceny oddziaływania na środowisko i obszary Natura2000. Zapisów ograniczających w PZO nie będzie. **Pan Janusz Hejduk** stwierdził, że tego typu inwestycje w sąsiedztwie kościoła nie mają jego zdaniem wpływu na kolonię łęgową nocka dużego, bowiem (przy zagwarantowaniu funkcjonowania stawów w okresie rozrodczym i zachowaniu zadrzewień przydrożnych), nie są to tereny mające istotny wpływ na populację (środowiskiem żerowym są dla niego tereny leśne).

Pani **Barbara Antosyk** zwróciła uwagę zebranych na część tabeli dokumentacji określającą odpowiedzialnych za wykonanie działań ochronnych. Podkreśliła, że przy wszystkich działaniach jako odpowiedzialny figuruje RDOŚ w Rzeszowie. Wszelkie działania będą prowadzone na podstawie „porozumienia z właścicielem gruntu” (taki zapis znajdzie się w dokumentacji i zarządzeniu). Wyjaśniła, iż działania ochronne z reguły nie są finansowane z budżetu, lecz środków pomocowych UE. Dodała, że Dyrekcja sformułowała wniosek do programu Life.

Ks. Wojciech Kisiel zwrócił uwagę na zły stan pokrycia dachowego całego kościoła i zapytał o możliwość wprowadzenia do PZO nie tylko remontu wieży, ale pełnej wymiany pokrycia, z uwagi na zawilgocenia deskowania dachu nad nawą.

Pani **Barbara Antosyk** spytała Eksperta, czy zawilgocenie strychu nie było przyczyną drastycznego spadku liczebności kolonii łęgowej. Ten odparł, że raczej nie, bo kolonie są czynne również w obiektach zaniedbanych czy zdewastowanych, lecz dbałość o stan techniczny obiektu gwarantują zachowanie kolonii w długim horyzoncie czasowym i jest jak najbardziej wskazana.

Pani Danuta Eliaz spytała o dane historyczne dotyczące kolonii łęgowej nocka dużego w Równem, które mogłyby wyjaśnić przyczyny spadku liczebności. Ekspert odpowiedział, że nie jest w posiadaniu takich danych. Dodał, że mogą one być w posiadaniu stowarzyszenia „pro Natura” z Wrocławia. Obiecał, że zwróci się tam o informacje.

Pani **Barbara Antosyk** zapytała, czy zabezpieczenie wylotów z wieży kościelnej blachą nie wpłynęło negatywnie na stan liczebny kolonii. Ekspert uznał, że raczej nie, ponieważ było ono najprawdopodobniej już w 2008 r., kiedy kolonia osiągała dużo wyższą liczebność.

Pani **Barbara Antosyk** zauważyła, że już na I spotkaniu ZLW podnoszona była kwestia remontu wieży kościelnej wraz z wymianą pokrycia, na które według oświadczenia Księdza Proboszcza finalizowana była dokumentacja techniczna. Nie widzi jednak przeciwwskazań w ujęciu w PZO również wymiany pokrycia nad nawą. Poruszyła również sprawę finansowania tego typu przedsięwzięć stwierdzając, że realizowana przez „pro Natura” ochrona czynna nocka dużego w niczym nie wadzi jeśli chodzi o zapisy PZO, a możliwa jest również partycypacja w kosztach.

Dodała także, iż koszt remontu da się bez problemu ustalić na podstawie rozliczonych dotychczasowych realizacji. Zaleciła, by nie wstawiać do planu pierwszych lat obowiązywania PZO z uwagi na procedury związane z pozyskaniem środków finansowych.

Ks. **Wojciech Kisiel** zapytał, czy znane jest oddziaływanie turbin wiatrowych na populację nocka dużego. Ekspert wyjaśnił, że według dostępnych wyników badań w tym zakresie nocka duży jest uznawany za gatunek niskiego ryzyka, co wynika najprawdopodobniej z preferencji środowiskowych (nie poluje na terenach otwartych).

Pani **Barbara Antosyk** podniosła sprawę zapisów w dokumentacji dotyczącej ferm wiatrowych. Wskazała, aby we wskazaniach do dokumentów planistycznych nie określać „bezpiecznych” odległości, a jedynie zalecić „uwzględnianie Wytycznych”.

Pan **Bartosz Szczepanik** zapytał, czy da się przewidzieć, jaki wpływ na kolonię nocka będzie miała budowa drogi szybkiego ruchu w jej sąsiedztwie? Ekspert odpowiedział, że inwestycja będzie przebiegała około 500 m na zachód od obecnej trasy, tuż przy Jasiołce, a na trasie przelotów planowana jest estakada, więc nocki sobie poradzą. Gorzej z innymi gatunkami nietoperzy, dla których dolina Jasionki jest miejscem żerowania. Pani **Edyta Trzyszc** dodała, iż kolizyjność drogi zmniejszą instalowane przy niej ekrany. Pan **Bartosz Szczepanik** zapytał o terminy realizacji inwestycji. Pani **Edyta Trzyszc** poinformowała, że jest ona obecnie na etapie decyzji, a ewentualne odwołania mogą wydłużyć procedurę. Zakończenie budowy planowane jest na 2023 r., lecz muszą się na nią znaleźć środki finansowe.

Pani **Barbara Antosyk** zamykając spotkanie podziękowała obecnym za przybycie, zainteresowanie problematyką i żywą dyskusję nad dokumentacją PZO i projektem zarządzenia. Poprosiła ponownie o zgłaszanie uwag oraz zaprosiła na przygotowany posiłek.

Protokół sporządził:

Paweł Ruciński